

4. ЕКОНОМІКА, ПЛАНУВАННЯ І УПРАВЛІННЯ ГАЛУЗІ

УДК 628. 012

*Доц. Л.Г. Квасній, канд. екон. наук; студ. З.В. Квасній –
Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка*

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА УМОВА ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Проаналізовано нинішні умови ринкового господарювання в Україні, які зіштовхуються з новими проблемами, пов'язаними із забезпеченням економічної безпеки як окремих територій, так і цілих регіонів. Розглянуто енергетичну безпеку як гарантоване забезпечення платоспроможного ринку енергоносіїв. Доведено, що нафтопродукти та природний газ нині повинні стати реальним товаром, що продається за реальну ціну.

*Assoc. prof. L.G. Kvasnii; stud. Z.V. Kvasnii – Drogobytch state pedagogical
university named after Ivan Franco*

Economic security as determining condition of achievement of steady development of territories

The present terms of market menage are analysed in Ukraine, which run into new problems, related to providing of economic security as separate territories so whole regions. Power safety is considered as providing of solvent market of power mediums is assured. It is well-proven that oil and natural gas must become a cash commodity which is for a sale for the real price presently.

Нинішні умови ринкового господарювання в Україні зіштовхуються з новими проблемами, пов'язаними із забезпеченням економічної безпеки як окремих територій так і цілих регіонів. Енергетичну безпеку в контексті сказаного розуміємо як гарантоване забезпечення платоспроможного ринку енергоносіїв. Нафтопродукти та природний газ нині повинні стати реальним товаром, що продається за реальну ціну.

Наукові проблеми стосовно економічної безпеки територій та окремих господарських комплексів, зокрема, паливно-енергетичного (ПЕК), досліджували зарубіжні та вітчизняні вчені: І.В. Недін, М.М. Бабяк, В.І. Мунтіян, І.К. Чукаєва, Р.В. Шерстюк, Г.Г. Бурлака. У наукових працях вітчизняних авторів головний акцент сконцентровано на таких критеріях, як сталий розвиток та економічне зростання [3]. Дослідженню підвищення ефективності нафтопромислового комплексу шляхом вдосконалення організаційних структур управління підприємств галузей нафтопереробка присвячені дослідження українських та закордонних вчених: автор І.К. Чукаєва зосереджує увагу на проблемах та перспективах розвитку паливного комплексу України, Р.В. Шерстюк та Г.Г. Бурлака досліджують механізм інноваційної діяльності нафтогазового комплексу України. Проте досі не досліджено питання щодо визначення оптимальних напрямів розвитку нафтогазових структур та ринкових стратегій з погляду мінімізації економічних ризиків та забезпечення еконо-

мічної безпеки нафтовидобувного та нафтопереробного секторів, що й зумовило актуальність цього дослідження.

Тому актуальним є дослідження економічної безпеки як чинника забезпечення стійкого стану, активного розвитку як основи стабільності національної економіки, за яких вона може забезпечити ефективне задоволення загальнодержавних потреб за умови підтримання на належному рівні соціальної стабільності суспільства і окремих територій.

Наприкінці минулого століття здобуло міжнародного визнання поняття "стійкий розвиток" (sustainable). Поштовхом до цього стала Всесвітня конференція ООН з питань навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро в 1992 р., на якій було задекларовано принципи стійкого розвитку біосфери і збереження видової різноманітності органічного світу як основи стратегії взаємодії природи і суспільства в майбутньому [2].

На Всесвітній конференції ООН з питань навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро було затверджено стратегічну концепцію розвитку людства – "Повістка дня на XXI століття", в якій намічено стратегію світової спільноти на майбутнє, що передбачає гармонійне досягнення основних цілей, – збереження навколишнього середовища і формування здорової економіки для всіх народів світу. Концепція стійкого розвитку на сьогодні визначає теоретичні основи формування нового світогляду людства в XXI ст. і спрямована на гармонізацію стосунків людини з природою [7].

"Повістка дня на XXI століття" охоплює всі основні аспекти екологічних проблем і екологічної політики. Вона містить: "Хартію Землі"; "План дій з інтеграції цілей охорони навколишнього середовища і розвитку в XXI ст."; Декларацію конференції; міжнародно-правові інструменти, потрібні для їхньої реалізації [9].

Документи, ухвалені на Всесвітній конференції в Ріо-де-Жанейро, послужили основою для формування системи базисних еколого-економічних принципів сучасного розвитку. Система базисних еколого-економічних принципів охоплює [9] такі принципи:

- принцип забруднювач (користувач) – платить;
- принцип альтернативних витрат;
- принцип застосування якнайкращої з доступних технологій;
- принцип обережності;
- принцип критичних навантажень;
- принцип доступності екологічної інформації і можливості участі в ухваленні рішень всіх зацікавлених сторін;
- принцип стійкого розвитку.

Ми здійснили пошук системного зв'язку між основними категоріями сучасної стратегії соціально-економічного розвитку суспільства, держави, економіки і її основного сегмента – нафтогазового сектора як визначальної умови досягнення сталого розвитку територій.

На сьогодні система управління в нафтогазовому секторі не функціонує як взаємозалежний комплекс. Управління інноваціями, інвестиційними проектами, фінансовими схемами здійснюється автономно. Структури управління розробляються без належного економічного взаємозв'язку як з ефектив-

ністю використання персоналу, так і з виробничим блоком. Вибір напрямків розвитку виробництва відбувається без потрібного врахування впливу умов функціонування ринків збуту [2].

На сучасному етапі розвитку та функціонування вітчизняного нафтопереробка ефективність діяльності окремих нафтових підприємств визначається низькими обсягами наявних матеріально-технічних ресурсів, застарілою зношеною технікою, неможливістю використання виробничого ефекту масштабу. Для них характерна низька фінансова стійкість, значний рівень залежності від залучених фінансових ресурсів, низький рівень рентабельності нафтовидобутку і нафтопереробка [3]. Виживання таких підприємств прямо залежить від обсягів нафтовидобутку та поставки нафтосировини.

Незважаючи на наявність нафтових родовищ у Прикарпатті, нафтопереробні заводи України належать до ризикованих, що відзначається ймовірністю нестачі нафтосировини і недостатністю завантаженості нафтопереробних заводів. Аналіз стану нафтопереробної галузі Прикарпаття за останні роки засвідчив, що поставки нафти на заводи Прикарпаття зросли більш як на 80 %. Виробництво нафтопродуктів залежить від наявності сировини для перероблення. Так, у Львівській області видобуток нафти у 1998-2007 рр. становив в середньому 115 тис. т. Це не може задовольнити потреби нафтопереробної галузі: цією нафтою можна завантажити наявні в області потужності лише на 2 %.

Аналіз статистичних даних свідчить про те, що без залучення до розроблення нових родовищ компенсувати падіння видобутку неможливо. На родовищах, які нині експлуатуються, видобуток початкових запасів нафти становить 70 %, а виробленість запасів газу – 65 %. Управлінські заходи щодо інтенсифікації видобутку та використання нових прогресивних технологій, яким приділялась і надалі приділятиметься дедалі більша увага, не можуть компенсувати природне зниження видобутку.

Завдяки поетапному введенню компресорних станцій на газопроводі Торжок-Долина і, за потреби, ще однієї нитки газопроводу Долина – держкордон з двома компресорними станціями, загальна потужність системи газопроводів може бути доведена до 57 млрд. куб. м на рік, чого досить для задоволення потреб у транзитних потужностях для експорту російського газу в цьому напрямку до 2015 р. Створення НАК "Нафтогаз України" як вертикально інтегрованої компанії дало змогу створити певні передумови для реалізації нової концепції енергетичної безпеки держави.

Тому потрібно забезпечити не лише правильну організацію таких інститутів, як ринок енергоносіїв, системи обліку та інформації, але насамперед – відповідну нормативно-правову базу для зміцнення та розвитку досягнутих результатів.

Вважаємо, що вирішення соціально-економічних проблем конкретних регіонів неможливе без комплексного підходу до реформування всієї регіональної економічної системи. Для цього потрібно створити ефективні правові механізми реалізації концепції "Енергетична стратегія України на період до 2030 р."

Література

1. **Экономическая безопасность государства:** территориальный аспект / под ред. М.М. Бабяка, И.В. Недина. – Дрогобыч : Изд-во "Коло", 2006. – 312 с.
2. **Тамбовцев В.** Государство и общество. – М. : Изд-во "МГУ", 1997. – 346 с.
3. **Экономическая безопасность:** производство – финансы – банки / под ред. В.К. Сенчанова. – М. : Изд-во "Финстатинформ", 1998.

УДК 336.76

*Доц. П.А. Гориславец, канд. екон. наук –
НУ "Львівська політехніка"; викл. О.М. Бабяк – Інститут
підприємництва та перспективних технологій*

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ВІДКРИТИХ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ НА ТЛІ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Досліджено вплив світової фінансової кризи на розвиток інвестиційного бізнесу в Україні, зокрема діяльність відкритих інститутів спільного інвестування, взаємозв'язок спаду фондового ринку України та сповільнення активності інвестиційних фондів. Проаналізовано динаміку основних характеристик ринку відкритих інвестиційних фондів.

*Assoc. prof. P.A. Goryslavets – NU "L'viv's'ka Politekhnika";
lecturer O.M. Babyak – Institute of business and innovative technologies*

Opened institutes development dynamics of general investing on world financial crisis background

In this article the impact of the global financial crisis on the development of investment business in Ukraine, in particular of public collective investment institutions, the relationship falling stock market and reduction of investment funds. We analyze the dynamics of the basic characteristics of open investment funds market.

Постановка проблеми і її зв'язок з важливими науковими завданнями. У розвинених країнах інститути спільного інвестування разом зі страховими компаніями та недержавними пенсійними фондами є провідними фінансовими акумуляторами та диверсифікаторами, які, зберігаючи кошти населення, перетворюють їх у інвестиційну базу. Протягом свого розвитку ринок вітчизняних інститутів спільного інвестування продемонстрував позитивну динаміку зростання та забезпечував інвесторам досить високий рівень інвестиційного доходу, який перевищував доходність банківських депозитів. Однак, вже у другому півріччі 2008 р. інвестиційний бізнес зазнав змін, що відбувалися у світовій економіці та економіці України зокрема. Оскільки Україна, як і більшість держав, є частиною глобалізованого світу, то цілком уникнути кризи, що охопила світову фінансову систему, було неможливо. Саме тому важливо оцінити всі втрати та вади існуючого ринку інститутів спільного інвестування та створити міцний механізм взаємовідносин між суб'єктами ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення позицій вітчизняних учених та вчених країн СНД (А. Грязнової, О. Васирика та К. Павлюка, С. Мочерного, Л. Дробозіної, А. Єпіфанова, І. Сало, І. Д'яконової, К. Рудого, Н. Заяц, В. Попова і М. Монтеса, А. Анікіна й інших) про суть фінансової